

The article deals with conceptual apparatus used in criminological science for definition of a person of a criminal. Based on an analysis of 117 sentences passed by the courts of Ukraine against 119 persons for the commission of a crime envisaged in Art. 150-1 of the Criminal Code of Ukraine, the author distinguished socio-demographic, criminal and law, social and role, moral and psychological features that form a typical portrait of a criminal. The offender, who uses a small child for begging, has the following characteristics: a female person (92.4%), the vast majority of whom have a child (81.5%), a young age – 25–40 years (77.4%), a citizen of Ukraine (95.8%) of Roma nationality (53.8%), as a rule, has incomplete secondary education (52.1%) or without education (34.5%), unemployed (98.3%) without venerable the reasons (68.9%), the rural dweller (51.3%), has a permanent residence, is unmarried (68.1%), has two or more children (68.9%), has not been convicted (74, 8%).

Key words: criminological characteristics, person of a criminal, begging, criminological portrait.

Кадук С.В.

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ КОЛЕКЦІЙНИХ ЗРАЗКІВ У ПРОЦЕСІ ВИКОНАННЯ СУДОВИХ ЕКСПЕРТИЗ

УДК 343.98+343.982.33

Постановка проблеми. Сучасна судова експертиза зазвичай не може бути проведена, якщо початкові дані не будуть доповнені науковою інформацією, що міститься в різних джерелах: натурних колекціях зразків, науковій і технічній літературі, схемах, каталогах, нормативно-технічній документації. Вирішення експертних завдань пов'язане з опрацюванням великого обсягу відомостей. Наявність необхідної інформації в арсеналі експертів-криміналістів та судових експертів багато в чому визначає успішний процес і завершення дослідження.

Наявні криміналістично-довідкові колекції не достатньо впорядковані й систематизовані, що ускладнює їх використання. Обумовлено це, передусім, відсутністю єдиної науково обґрунтованої і організаційно забезпеченої системи їх комплектування й використання.

Ступінь наукової розробки проблеми. Окремі аспекти цієї проблеми досліджували такі вчені як В. В. Бірюков, А. Е. Волкова, І. В. Горбачов, Г. Л. Грановский, А. В. Гусев, В. С. Зубаха, Г. В. Михайленко, В. І. Пашко, М. Л. Цимбал та інші.

Виклад основного матеріалу. Довідково-допоміжні обліки системи криміналістичної реєстрації є засобом вирішення різноманітних експертних завдань, оскільки забезпечують накопичення, обробку, зберігання, пошук і раціональне використання допоміжних об'єктів та довідкової інформації щодо них. [1].

У сучасних умовах широке розповсюдження в експертній практиці отримало дослідження підроблених грошей, виконаних на різних розмножувальних апаратах. Техніка виготовлення підроблених грошей, цінних паперів постійно вдосконалюється, використовуються всі види поліграфічного друку, поліпшується рецептура паперової маси, освоюється технологія нанесення водяних знаків. Ремісників-одинаків змінили групи фальшивомонетників, технічно добре оснащених і організованих.

Важливою умовою ведення цього виду колекції є систематизація інформації, що отримується під час досліджень підроблених грошових знаків. Це дозволяє вести облік обсягу підробок, що вилучаються встановлювати їх джерело походження, регіон виготовлення, зони збуту, об'єднувати кримінальні справи.

Поява в обігу підроблених паперових грошей викликає необхідність здійснення заходів, спрямованих, з одного боку, на розшук і викривання фальшивомонетників а, з іншого, – на створення умов, що утруднюють збут підроблених грошових знаків. У цьому випадку необхідна кваліфікована допомога експерта-криміналіста, який, досліджуючи вилучені підроблені банкноти, може визначити найбільш характерні розпізнавальні ознаки.

Метою організації такої колекції є встановлення походження підроблених грошових банкнот, валюти іноземних держав за способом і технологією виготовлення, а також виявлення осіб, що займаються їх підробкою. Для цієї мети експерти готують науково-допоміжний матеріал – розшукові таблиці, довідники, у яких разом з інформацією про обставини виявлення фальшивих грошових банкнот вказуються найбільш характерні ознаки підробки. Обов'язково надається ілюстрація, що відображає зовнішній вигляд ознаки і її розташування на грошовій банкноті. Якщо в процесі криміналістичного дослідження підробленої грошової банкноти виявлені особливості, що дозволяють висловити припу-

щення про особу-виготовлювача, вони обов'язково включаються в опис. Проте необхідно звертати увагу на те, щоб такі відомості не стали відомі особам, які виготовляють підроблені паперові гроші.[2].

В останні десятиліття у зв'язку з технічним прогресом зростання потреби у своєчасній інформації призвело не тільки до значного розповсюдження засобів поліграфії, але й виготовлення з їх допомогою різних підроблених документів (дипломів, паспортів, посвідчень, бланків суворої звітності тощо.)

Об'єкти колекції підроблених документів, виготовлених поліграфічним (друкарським способом) розміщуються в трьох розділах: дипломи і бланки дипломів про закінчення вищих і середніх спеціальних навчальних закладів; посвідчення водія; інші документи. Всередині кожного розділу окремі документи, відносно яких встановлено єдине джерело походження, об'єднані в самостійні групи. Таке розміщення об'єктів підвищує оперативність і якість перевірки документів, що знову надходять, або їх бланків.

Наявність в колекції оригіналів дозволяє проводити взаємне порівняльне дослідження цих, а також підроблених документів, що знову надходять, не тільки за поліграфічними ознаками, але і за складом паперу, а також за хімічним складом матеріалів, використаних злочинцями. Крім того, з'являється можливість узагальнювати характерні особливості, прийоми підробок і розробляти для оперативно-розшукових підрозділів рекомендації, спрямованні на запобігання і розкриття злочинів такого типу.[3].

Для комплектування колекції з криміналістичного підрозділу, що проводив дослідження разом з підробленим документом, повинні бути направлені копія висновку, інформаційна картка, якісна фотокопія (фотознімки) як додатків, так і папок (обкладинок) документів і негатив документа. Суть названої колекції та її відмінність від фототек полягає в тому, що вона комплектується не тільки фотокопіями виявлених і досліджених документів, але і їх оригіналами, якщо однакові за способом виготовлення документи вилучені в декількох екземплярах.

У експертній фототеці враховуються: види підроблених документів, що виготовляються друкарськими способами, способи їх

підробки джерело виготовлення підроблених документів (злочинні групи або окремі особи, які виготовляють підроблені бланки документів, друк, штампи); конкретні учасники злочину (організатори, виготовлювачі, ті, що збувають і особи, які користувалися підробленими документами); види підроблених документів, що виготовляються кожною злочинною групою або окремою особою; способи виготовлення документів, їх ідентифікаційні ознаки; місце і спосіб збуту підроблених документів кожною злочинною групою або окремою особою.

Використання колекції на практиці дає наступні прогнозовані результати: часто щодо підробленого документа (бланка), який поступає для перевірки, можна встановити аналогічні підробки, що раніше були виявлені на території різних областей, або дати вичерпну відповідь про конкретного злочинця, якщо він був уже викритий. Такі відомості, безумовно, надають слідчим і оперативним працівникам значну допомогу в розкритті злочинів і розшуку злочинців.[4].

Колекції знарядь зламу створюються для встановлення фактів використання одного і того ж об'єкта у вчиненні одного або декількох злочинів. Так, колекції слідів знарядь зламу дозволяють експертам з'ясувати: яким знаряддям міг бути залишений слід на місці події; чи не залишений цей слід знаряддям конкретного виду; чи не залишений слід знаряддям, яке раніше використовувалося для вчинення злочину.

Ефективність використання колекції слідів знарядь зламу залежить від належної організації слідчої та експертної роботи, починаючи з огляду місця події. Існують різноманітні способи фіксації й вилучення слідів знарядь зламу.

Для зручності роботи з об'єктами колекції важливе значення має їх розміщення. Всі сліди знарядь зламу, наявні в колекції, групуються залежно від механізму слідоутворення, а також їх форм і розмірів. У колекцію додаються сліди, що вилучаються зі всіх злочинів, учинених із застосуванням знарядь зламу. Якщо злочин розкритий, але знаряддя зламу, які були використані під час його здійснення, не знайдені, то сліди, вилучені на місці події, також повинні бути надані в колекцію для проведення порівняльного

дослідження з об'єктами, що містяться там, з метою можливого об'єднання слідів.

Для перевірки за колекцією надаються інструменти і інші можливі знаряддя зламу, що вилучаються в осіб, затриманих за вчинення крадіжок зі зломом. За результатами перевірки її ініціаторові надсилається письмове повідомлення. Якщо під час перевірки за колекцією наданого знаряддя зламу не можна зробити категоричного висновку про тотожність наданого знаряддя зламу та предмета колекції, але встановлений збіг за “загальними ознаками”, а також за наявністю однотипних мікрочасток, то ініціаторові перевірки доцільно про це повідомити. Така відповідь може мати значення як джерело розшукової інформації.

Для обліку роботи з колекцією ведуться два журнали: у одному реєструються сліди знарядь зламу, вилучені під час огляду місць подій, а в іншому – знаряддя зламу, що надаються для перевірки за колекцією. [6].

Слід сказати і про роль колекції холодної зброї в експертній практиці.

Для того, щоб вирішити, чи буде об'єкт предметом або засобом вчинення злочину, необхідно, перш за все, встановити належність його до холодної зброї (виду, різновиду) і можливість застосування за цільовим призначенням (справність). Ці питання вирішуються в рамках експертизи холодної зброї. Вивчення слідів з метою встановлення об'єкта, що залишив їх, і визначення механізму (умов) утворення слідів є предметом трасологічної експертизи. У ході цих досліджень встановлюється лише об'єкт, чий властивості залишились у конкретному сліді. Предметом експертизи холодної зброї є фактичні дані (відомості) про належність об'єкта до холодної зброї, які досліджуються і встановлюються на основі спеціальних знань.

Об'єктами експертизи холодної зброї є предмети, що фігурують у кримінальному провадженні як речові докази, стосовно яких необхідно встановити, чи володіють вони сукупністю ознак холодної зброї (конкретного її різновиду, виду). У результаті аналізу, залежно від виявленої відсутності або наявності такої сукупності ознак об'єкти поділяються на предмети, що не є холодною

зброєю, і предмети, що є холодною зброєю і належать до певного її різновиду.

Процес діагностичного дослідження холодної зброї полягає у вивченні окремих ознак об'єкта, оцінці сукупності встановлених ознак, зіставленні їх з типовою моделлю з метою остаточної характеристики й формулювання висновку про належність до холодної зброї.

За допомогою висновку аналогічно встановлюється різновид холодної зброї за умови збігу комплексу визначальних ознак об'єкта дослідження з комплексом ознак зразка (моделі). [5].

Різні види колекцій допомагають експертам вивчати різноманіття об'єкти, орієнтуватися у великій кількості інформації виробляти спостережливість, уміння правильно оцінювати ознаки і виокремлювати їх. Користуючись натурним фондом, криміналісти закріплюють отримані теоретичні знання. [8].

Колекції куль, гільз і патронів зі слідами зброї, вилученої місць злочинів, і втраченої (викраденої) зброї дають можливість визначати за наявними в них зразками систему і модель зброї.

Під час вміщення до колекції куль і гільз вони досліджуються з метою визначення їх придатності для пострілів, а також встановлення зброї. Крім того, екземпляри куль і гільз, що знову залучаються, порівнюються з вже наявними в колекції для встановлення факту застосування їх раніше у вчиненні декількох злочинів за допомогою одного і того ж екземпляра вогнепальної зброї.

Колекційні зразки дозволяють експертам у разі необхідності встановити, з наслідуванням яких систем заводської вогнепальної зброї виготовлені окремі вузли, механізми і деталі наданого об'єкта, або з якої зброї запозичені використані в об'єкті деталі і вузли.

Однією з сучасних проблем є дослідження різноманітної закордонної вогнепальної зброї та боеприпасів. Як вже було зазначено, інформація про них часто відсутня, а деколи містяться відомості лише загального характеру. У той же час вирішення діагностичних та ідентифікаційних завдань у процесі експертного дослідження неможливе через відсутність патронів або зброї.

Використання натурних колекцій у комплексі з іншими формами довідково-допоміжних обліків (АІПС, довідкова література) забезпечує вирішення наступних завдань, судово-балістичних досліджень: визначення системи, моделі зброї; встановлення підприємства-виробника зброї; визначення моделі зброї за її окремими деталями; ідентифікація виду (типу) патрона за його зовнішніми ознаками; реконструкція за елементами патрона (гільзою, снарядом) його вигляду (типу); визначення виду патрона за елементами (оболонкою, осердям тощо); встановлення фірми (підприємства) і країни-виробника патрона замаркувальним позначенням на гільзі та снаряді; інші завдання. [7].

Висновки. Різні види колекцій допомагають експертам вивчати різноманіття об'єкти, орієнтуватися у великій кількості інформації виробляти спостережливість, уміння правильно оцінювати ознаки і виокремлювати їх. Користуючись натурним фондом, криміналісти закріплюють отримані теоретичні знання.

1. Бірюков В. В. Доказове значення інформації, отриманої з криміналістичних та інших інформаційних систем / В. В. Бірюков [Електронний ресурс]. – Режим доступу до документа: <http://www.nbuv/>
2. Бірюков В. В. Сучасні інформаційні системи підрозділів експертно-криміналістичної служби МВС / В. В. Бірюков [Електронний ресурс]. – Режим доступу до документа: <http://www.nbuv.gov.ua/>
3. Бірюков В. В. Облікова інформація в розслідуванні. Загальна структура та класифікація інформаційних систем / В. В. Бірюков [Електронний ресурс]. – Режим доступу до документа: <http://www.nbuv.gov.ua/>
4. Волкова А. Е. Використання інформаційно-довідкових обліків при проведених слідчих дій / А. Е. Волкова [Електронний ресурс]. – Режим доступу до документа: <http://www.nbuv.gov.ua/>
5. Довідково-допоміжні обліки [Електронний ресурс]. – Режим доступу до документа: <http://pravodot.com/>
6. Кравченко О. А. Актуальні питання сучасної діяльності експертно-криміналістичних підрозділів органів внутрішніх справ / О. А. Кравченко [Електронний ресурс] – Режим доступу до документа: <http://www.nbuv.gov.ua/>
7. Кадук С.В. Автоматизовані інформаційно-пошукові системи натурних колекцій. / С.В.Кадук [Електронний ресурс]. – Режим доступу до документа: <http://194.44.152.155/elib/local/1195.pdf>

8. *Кадук С.В. Наукові і правові основи формування й використання натурних колекцій у розслідуванні злочинів/ С.В.Кадук [Електронний ресурс]. – Режим доступу до документа: file:///C:/Documents%20and%20Settings/admin/%D0%9C%D0%BE%D0%B8%20%D0%B4%D0%BE%D0%BA%D1%83%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%82%D1%8B/Downloads/apvchzu_2013_33_33.pdf*

Кадук С. В. Особливості використання колекційних зразків у процесі виконання судових експертиз

Стаття присвячена особливостям використанням колекційних зразків у процесі виконання судових експертиз.

Сучасна судова експертиза зазвичай не може бути проведена, якщо початкові дані не будуть доповнені науковою інформацією, що міститься в різних джерелах: натурних колекціях зразків, науковій і технічній літературі, схемах, каталогах, нормативно-технічній документації. Вирішення експертних завдань пов'язане з опрацюванням великого обсягу відомостей. Наявність необхідної інформації в арсеналі експертів-криміналістів та судових експертів багато в чому визначає успішний процес і завершення дослідження.

Ключові слова: натурні колекції, криміналістично-довідкові колекції, довідково-допоміжні обліки, натурний фонд, інформаційна картка, колекційні зразки.

Кадук С. В. Особенности использования образцов колекций в процессе исполнения судебных экспертиз

Статья посвящена особенностям использования коллекционных образцов в процессе исполнения судебных экспертиз.

Современная судебная экспертиза обычно не может быть проведена, если исходные данные не будут дополнены научной информацией, содержащейся в различных источниках: натуральных коллекциях образцов, научной и технической литературе, схемах, каталогах, нормативно-технической документации. Решение экспертных задач связано с обработкой большого объема сведений. Наличие необходимой информации в арсенале экспертов-криминалистов и судебных экспертов во многом определяет успешный процесс и завершение исследования.

Ключевые слова: натурные коллекции, криминалистические справочные коллекции, справочно-вспомогательные учеты, натурный фонд, информационная карточка, коллекционные образцы.

Kaduk S.V. Features of the use of collection samples in the process of forensic examinations.

The article highlights the peculiarities of the use of collections in the process of judicial examinations.

Modern forensic examination cannot usually be performed if the initial data are not supplemented with scientific information which is contained in various sources: natural collections of samples, scientific and technical literature, schemes, catalogs, regulatory and technical documents. The solution of expert tasks involves the processing of a large amount of information. The availability of the necessary

information at the expert criminologists and forensic experts disposal largely determines the successful process and completion of the study.

Reference and auxiliary accounts of the forensic registration system are means of solving various expert tasks, as they provide for the accumulation, processing, storage, search and rational use of auxiliary facilities and background information about them.

In today's conditions the study of counterfeit money executed on various multiplication machines is widespread in expert practice. The technique of manufacturing counterfeit money, securities is constantly being improved, all types of graphic arts printing are used, the paper pulp suspension is being improved, the technology of drawing watermarks is being mastered.

The use of natural collections along with other forms of reference and auxiliary accounts (automated information retrieval system (AIRS), reference literature) provides the solution of the following tasks, forensic-ballistic research: the definition of the system, the model of weapons; establishment of the manufacturer of weapons; definition of a weapon model for its individual details; identification of the type (type) of the cartridge on its external features; reconstruction of the elements of the cartridge (sleeve, projectile) of its type; determination of the kind of cartridge by elements (shell, cores, etc.); establishment of the company and the country of manufacture of the cartridge with marking on the sleeve and projectile; other tasks.

Keywords: natural collections, forensic reference collections, reference and accessory records, natural fund, information card, collection samples.

Козич І.В.

ОПТИМІЗАЦІЯ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО КРИМІНАЛЬНУ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ В КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЙ ФУНКЦІЙ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ ПОЛІТИКИ

УДК343.1

Змістове наповнення кримінально-правової політики відрізняється в залежності від різних підходів до її розуміння (директивного, функціонального чи комунікаційного). Наприклад, якщо при функціональному підході, витоки якого зустрічаються ще в працях Платона, мова йде про належний розподіл обов'язків і повноважень з метою забезпечення ефективності управління й цілісності суспільства як політичної спільноти (кримінально-правова політика як діяльність відповідних суб'єктів), то вже при комунікаційному підході, започаткованим Арістотелем, слід ве-